

Joanna GRZYBEK: *Alternatywne metody rozwiązywania sporów w przekładzie chińsko-polskim i polsko-chińskim.*
Studium badawcze terminologii z zakresu arbitrażu.
[Alternative dispute resolutions in Chinese-Polish and Polish-Chinese translation. A study of arbitration-related terminology]. *Dissertationes legilinguisticae.*
Studies in Legilinguistics. Studies in Legal Language and Communication. Tom 2. Poznań:
Wydawnictwo Naukowe CONTACT, 2013,

ISBN 978-83-60251-72-0, 280 ss.

Recenzuje **Artur Dariusz KUBACKI**, dr hab.
Instytut Neofilologii
Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie
ul. Studencka 5, 31-116 Kraków
kubart@post.pl

Oceny monografii Joanny Grzybek z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu podjąłem się z przyjemnością, jako że dorobek tego teoretyka i praktyka sztuki tłumaczenia jest mi dobrze znany. Od wielu lat uważnie śledzę jej publikacje dotyczące wybranych problemów przekładoznawstwa legilingwistycznego ukazujące się na łamach czasopisma specjalistycznego *Comparative Legilinguistics: International Journal for Legal Communication*, ponieważ należy ona do prekursorów badań nad chińskim językiem prawa w kontekście tłumaczenia polsko-chińskiego i chińsko-polskiego.

Recenzowana monografia łączy praktyczną i teoretyczną wiedzę językoznawczą z wiedzą prawniczą, ujmując w sposób interdyscyplinarny alternatywne metody rozwiązywania sporów w Chinach i w Polsce. Autorka prezentuje podstawowe terminy polskie i chińskie z zakresu polubownego rozwiązywania sporów, skupiając się zwłaszcza na arbitrażu. Wskazuje na fakt, że rozumienie omawianych w monografii pojęć prawnych zależy od czynników kulturowych, historycznych oraz politycznych. Przeprowadza parametryzację znaczeń terminów bliskoznacznych w języku polskim i chińskim, ustala zakres ich ekwiwalencji oraz wskazuje najlepszą technikę tłumaczeniową dla wybranych potencjalnych adresatów tłumaczenia. Autorka omawia również trudności, jakie napotykają polscy tłumacze języka chińskiego przekładający

teksty prawne i prawnicze. Są nimi niedostateczna orientacja w prawie polskim i chińskim, brak profesjonalnych, specjalistycznych słowników polsko-chińskich i chińsko-polskich, konieczność stosowania języka pośredniego, zazwyczaj angielskiego, który często odnosi się do instytucji prawnych odległych od prawa polskiego bądź chińskiego, brak zbiorów tekstów paralelnych, a także poufność procedury rozwiązywania sporów w formie arbitrażu czy mediacji skutkująca niełatwą dostępnością materiałów językowych z tego zakresu.

Monografię rozpoczyna opis stanu badań nad językiem specjalistycznym, w szczególności językiem prawnym i prawniczym, gdyż komunikacja w zakresie alternatywnych metod rozwiązywania sporów ma charakter specjalistyczny. Autorka zwraca uwagę na fakt, że język prawa kształtuje się pod wpływem otaczających go systemów prawnych i dlatego chiński język prawa w Chińskiej Republice Ludowej może się różnić od języka chińskiego używanego na Tajwanie czy w Hongkongu.

W dalszej części pracy badaczka podkreśla wieloaspektowy i interdyscyplinarny charakter przekładu prawniczego, który powinien być zorientowany na określonego odbiorcę czy określony zespół odbiorców, co oznacza, że tłumacz musi uwzględniać nie tylko semantykę tekstu, ale i jego pragmatykę. Wyboru właściwej strategii translatorskiej dokonuje on w oparciu o wiedzę interdyscyplinarną, uwzględniając czynniki socjokulturowe warunkujące komunikat.

Następnie Autorka prezentuje zastosowane w monografii metody badawcze, a mianowicie model pragmatyczny przekładu terminologii prawniczej, metodę porównania tekstów paralelnych, teorię skoposu Hansa Vermeera i Kathariny Reiss, parametryzację terminologii dotyczącej arbitrażu i mediacji oraz techniki zapewniania ekwiwalentów dla terminów bezekwiwalentnych. Bazując na wymienionych metodach, proponuje dyrektywy translacyjne dla wybranych terminów z zakresu alternatywnych metod rozwiązywania sporów, w szczególności arbitrażu.

W kolejnej części monografii opisuje różne formy alternatywnego rozwiązywania sporów, a następnie definiuje instytucje negocjacji, mediacji oraz arbitrażu, charakteryzując je na tle rzeczywistości prawnej w Polsce i w Chinach. Skupia się także na opisie stanu badań nad językiem stosowanym w ramach alternatywnych metod rozwiązywania sporów.

Monografię zamyka analiza terminologiczna i prawnoporównawcza instytucji arbitrażu w Chinach i w Polsce. Autorka wskazuje na wieloznaczność polskiego terminu arbitraż, skupia się na synonimii i niejednoznaczności definicyjnej w polskim sądownictwie polubownym, omawia typologię sądu polubownego, formułuje dyrektywy translacyjne dla terminów i związków frazeologicznych występujących w tekstach dotyczących arbitrażu, a następnie dokonuje przekładu i analizy językowej umowy arbitrażowej i klauzul arbitrażowych w układzie tłumaczeniowym chińsko-polskim i polsko-chińskim.

Po szczegółowym zapoznaniu się z treścią rozprawy Joanny Grzybek stwierdzam, że to solidna praca naukowa, która została zredagowana według przejrzystego schematu, podbudowana źródłami i opatrzona interesującymi wnioskami. Sformułowane w części praktycznej dezyderaty oraz propozycje tłumaczeń umowy arbitrażowej i klauzul arbitrażowych mają walor dydaktyczny, ponieważ mogą – choćby ze względów terminologicznych – ułatwić analizę językową tłumaczom przysięgłym języka chińskiego w Polsce, którzy będą mieć do czynienia z tego typu gatunkiem tekstów. Warto dodać, że Autorka ze swobodą porusza się zarówno po teorii przekładu, jak i po różnych obszarach prawa.

Konkludując: analiza rozprawy *Alternatywne metody rozwiązywania sporów w przekładzie chińsko-polskim i polsko-chińskim. Studium badawcze terminologii z zakresu arbitrażu* nie pozostawia wątpliwości co do naukowych kompetencji Joanny Grzybek. Autorka profesjonalnie operuje terminologią fachową, formułuje jasne tezy i wnioski, umiejętnie posługuje się cytatem i trafnie argumentuje.

Recenzowana monografia ma charakter pionierski w zakresie badań legilingwistycznych w Polsce i może zachęcić teoretyków i praktyków przekładu do opracowania obszernego słownika terminów prawnych i prawniczych w układzie bilingwalnym polsko-chińskim i chińsko-polskim. Punktem wyjścia może być zbadana kontrastywnie przez Grzybek terminologia instytucji arbitrażu w Chinach i w Polsce, a także frazeologia klauzul arbitrażowych stosowana w umowach zawieranych z Chinami. Z tego powodu powyższą monografię należy udostępnić szerokiemu gronu odbiorców zainteresowanych przekładem tekstów z zakresu chińskiego i polskiego prawa dotyczącego arbitrażu.